

פסקי דין תקדימיים של שניים מבתי המשפט הבכירים באירופה:

ניתן להשיב מהגרים סודנים יוצאי דרפור והרי הנובה לסודן.

בית הדין האירופי לזכויות אדם והטריבונל העליון של הממלכה המאוחדת, הוציאו בסמיכות זמנים פסקי דין תקדימיים הקובעים כי אין כל מניעה להשיב סודנים יוצאי דרפור והרי הנובה לארצם, גם בכפייה.

(49773/15) S.A. v. THE NETHERLANDS

1. בפסק דין שהפך לסופי ב-2.9.20, בית הדין האירופי לזכויות אדם (ECHR), דחה ערעור שהגיש אזרח סודן שמוצאו משבט אפריקאי לא-ערבי בדרפור, כנגד החלטת ממשלת הולנד לגרשו חזרה לסודן. זאת לאחר שפסיקות חוזרות ונשנות של בתי המשפט בהולנד אישרו את מהלך הגירוש.
2. בית המשפט קבע באופן תקדימי כי "לא ניתן לקבוע כי נשקפת סכנה לאזרחי סודן ממוצא אתני "לא ערבי" מדרפור אם יוחזרו לחרטום בירת סודן רק על סמך השתייכותם האתנית". בהתאם לכך, נקבע כי החזרתו לסודן לא תהווה הפרה של האמנה האירופית לזכויות אדם.
3. בנוסף, בית המשפט גם דחה את טענתו כי נשקפת לו סכנה מצד ממשלת סודן כיוון שהשתתף לכאורה בהפגנה נגד המשטר בהאג בשנת 2016, במנותק ממוצאו האתני. פסק הדין קבע כי הממשלה כנגדה הפגין הוחלפה במהפכה בתחילת 2019 וכעת שולטת בחרטום מועצת הריבונות הזמנית, שבה חברה גם קואליציה האזרחית התומכת בדמוקרטיה.
4. מדובר בבית המשפט הבכיר ביותר באירופה בכל הנוגע לאכיפת האמנה האירופית לזכויות אדם, והוא מוסמך לדון בעתירות וערעורים כנגד החלטות ואף פסקי דין של בתי משפט המדינתיים הבכירים ב-47 המדינות החברות במועצת אירופה.
5. לפסק הדין המלא בשפה האנגלית: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-202705>

(19656/18) M.A. v. Belgium

6. פסק הדין שפורסם ב-27.10.20 באותו בית הדין, קבע כי בלגיה הפרה את האמנה האירופית לזכויות אדם כאשר הפעילה אמצעי כפייה על מנת להרחיק מהגר לא חוקי מסודן באוקטובר 2017, מבלי שהתאפשר לו למצות את זכויותיו המשפטיות.
7. חשוב להדגיש כי פסק הדין לא נגע כלל לנסיבותיו האישיות של המורחק, אלא רק להלכים הפרוצדוראליים שננקטו לפני הרחקה.
8. בית המשפט אף הדגיש כי למרות שממשלת בלגיה ביצעה בדיקה מעמיקה שהעלתה כי לא נשקפה למורחק סכנה בארצו לאחר שכבר הורחק, אין בכך כדי לאיין בדיעבד את ההפרה של סעיפי האמנה.
9. מכל האמור עולה כי בניגוד לרושם שעלול להיווצר מפרסומים של ארגונים כמו "אמנסטי אינטרנשיונל" על פסק הדין, אין בו כל נפקא מינה לעניין שאלת ההרחקה של מהגרים לסודן בכלל, ויוצאי הרי הנובה ודרפור בפרט.
10. לפסק הדין המלא בשפה הצרפתית: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-205377>
11. לתקציר רשמי באנגלית:

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=003-6837383-9154751&filename=Judgment%20M.%20A.%20v.%20Belgium%20-%20deportation%20of%20applicant%20to%20Sudan%3A%20violation%20of%20Convention.pdf>

KAM (Nuba – return) Sudan CG [2020] UKUT 00269 (IAC)

12. פסק דין ברוח דומה פורסם בסמיכות של יום אחד ב-1.9.20 על ידי הטריבונל העליון של הממלכה המאוחדת (UKUT). פסיקותיו המעמיקות בשפה האנגלית בכל הנוגע למעמד פליטות ובקשות מקלט זכות למשקל רב בעיני בתי משפט מדינתיים ברחבי האיחוד האירופי ואף בבתי הדין האירופיים, ה-ECHR, ו-ECJ.
13. פסק הדין עסק בערעורו של אזרח סודני, יליד 1983 ממוצא אתני "נובי" (הרי הנובה), כנגד החלטה לגרשו לארצו. בית המשפט קבע כי אין בעיה משפטית להשיב סודנים שמוצאם

מהרי הנובה חזרה לחרטום בירת סודן ולא נשקפת להם סכנה רק על סמך שייכותם האתנית.

14. כמו כן, הטריבונל קבע כי המצב הביטחוני באזור הרי הנובה השתפר משמעותית והפסקת האש מצד הממשלה מחזיקה מעמד כבר זמן רב.

15. חשוב מכך, הטריבונל ציין כי קביעה זו הייתה נכונה אף לפני המהפכה בסודן בשנה שעברה, אך מאז המציאות הפוליטית ומצב זכויות האדם בסודן רק הולכים ומשתפרים עוד יותר, ורדיפת מתנגדים פוליטיים בממשלה פחתה באופן משמעותי.

16. לבסוף, בדומה לבית הדין האירופי לזכויות אדם, הטריבונל ציין כי בחרטום בירת סודן חיים מאות אלפי יוצאי הרי הנובה וכן חברי שבטים "לא-ערבים" מדרפור. על אף שתנאי החיים שם לא תמיד אופטימליים, לא נשקפת להם כל סכנה רק על סמך מוצאם האתני.

17. על כן, גם אם מבקש מקלט טוען כי איננו יכול לחזור ישירות לאזור הרי הנובה הנמצא במרחק רב מהבירה, בגין האלימות המקומית, אין כל בעיה כי יוחזר לחרטום בכל מקרה, כיוון שפתוחה בפניו "אופציית המעבר הפנימי".

18. בית המשפט טרח להדגיש כי על אף שפסק הדין איננו עוסק ביוצאי דרפור אלא במבקש מקלט מהרי הנובה, מבלי לקבוע מסמרות, הקביעות העובדתיות נכונות באופן עקרוני גם לגבי יוצאי אזור זה.

19. לפסק הדין המלא: <https://tribunalsdecisions.service.gov.uk/utiac/2020-ukut-269>

המצב המשפטי עד היום:

20. מדינות אירופה מחזירות מהגרי עבודה לסודן וכאלו שבקשתם למקלט נדחתה כדבר שבשגרה ובאופן רציף בשני העשורים האחרונים. רשימה לא ממצה של המדינות המרחיקות מהגרים לסודן ניתן למצוא בשאלון של ה-EMN, גוף מחקר של הנציבות האירופית.¹

¹ European Commission. EMN Ad-Hoc Query on BE EMN NCP AHQ on return to Sudan. Available at: <http://www.emnsweden.se/download/18.1ef19f6e163f45d340a245c/1536923916093/Return%20to%20Sudan.pdf>

21. ברשימת המדינות שדיווחו כי ביצעו הרחקה בפועל לסודן נכון לסוף שנת 2017, עוד לפני

המהפכה בסודן, נכללות אנגליה, בלגיה, הולנד, איטליה, יוון, אסטוניה, הונגריה, שוודיה

ונורבגיה.

22. בנוסף, המרכז פרסם החל משנת 2018 דו"חות של מספר מדינות שקבעו כי ניתן להרחיק

גם סודנים ממוצא דרפורי לחרטום בירת סודן ובתוכן אנגליה ודנמרק, בלגיה

ואוסטרליה.²

23. פסקי הדין שתוארו לעיל הם תקדימיים כיוון שלראשונה דו"חות אלו אומצו בתור נורמות

משפטיות מחייבות על ידי בתי משפט בכירים כל כך ובראשם כמובן ה-ECHR.

המלצות המרכז למדיניות הגירה ישראלית:

1. המחקר המשווה מוכיח בצורה חד משמעית כי אין הצדקה גורפת למתן מעמד פליטות או

"מעמד הומניטארי" למסתננים סודנים יוצאי חבל דרפור והרי הנובה.

2. על משרד הפנים לחדול לאלתר ממתן אשרות א/5 או ב/1 ליוצאי אזורים אלו ללא בדיקה

פרטנית.

3. על משרד הפנים לבטל את האשרות שכבר נתנו לחברי קבוצה זו באופן קבוצתי ולבחון גם

את מעמדם באופן פרטני.

² ish Immigration Service, Sudan Situation of Persons from Darfur, SoutUK Home Office, Dan²

Kordofan and Blue Nile in Khartoum (2016) ("UK Home Office, Danish Immigration Service").

Available at:

www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/566267/Sudan_project.pdf.

² Country Policy and Information Note Sudan: Non Arab Darfuris. Available at:

[https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/635559/Sudan - Non Arab Darfuris - CPIN - v1.0 August 2017 .pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/635559/Sudan_-_Non_Arab_Darfuris_-_CPIN_-_v1.0_August_2017_.pdf)

² RESPECTING THE PRINCIPLE OF NON-REFOULEMENT WHEN ORGANIZING THE RETURN OF PERSONS TO SUDAN. Available at: http://www.cgra.be/sites/default/files/respecting_the_principle_of_non-refoulement_when_organizing_the_return_of_persons_to_sudan.pdf

² DFAT Country Information Report Sudan.

Available at: <http://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-report-sudan.pdf>

4. אין כל הצדקה לעיכוב המתמשך בקביעת קריטריונים לבדיקת בקשות מקלט פרטניות של יוצאי אזורים אלו, או לבקשות הדחייה מצד המדינה בהליכים המתקיימים בעניינם בבית המשפט העליון.
5. על המדינה לשנות לאלתר את קו הגנה בעתירות למתן מעמד למסתננים סודנים יוצאי אזורים אלו, בדגש על ההליך המתנהל בבג"ץ 7552/17.
6. המצב בדרפור והרי הנובה, גם אם איננו יציב, נמצא במגמת שיפור באופן כללי. בכל אופן, שאלה זו איננה רלוונטית כלל לעניין ההרחקה או הזכאות למעמד פליטות של יוצאי אזורים אלו בישראל, לאור קיומה של אופציית ה"מעבר הפנימי" לחרטום בירת סודן.
7. לאור פסיקות בית הדין והטריבונל, יש לבדוק את בקשות המקלט לאור המצב הנתון כיום ולא על סמך ספקולציות בנוגע ליציבות המשטר בסודן בעתיד.

כתיבה: עו"ד יונתן יעקובוביץ, מנהל המרכז למדיניות הגירה ישראלית.

לפרטים נוספים:

מייל: yj.eitan@gmail.com

טלפון: 058-400-3239